

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Кафедра іноземних мов факультету міжнародних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

“ _____ ” _____ 20__ р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.21 Теорія і практика перекладу

напрямів підготовки

6.030201 Міжнародні відносини

6.030202 Міжнародне право

6.030203 Міжнародні економічні відносини

6.030204 Міжнародна інформація

6.030205 Країнознавство

6.030206 Міжнародний бізнес

та спеціальностей

291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

292 Міжнародні економічні відносини

293 Міжнародне право

Львів 2017

Теорія і практика перекладу. Робоча програма навчальної дисципліни для студентів

за напрямами підготовки 6.030201 Міжнародні відносини, 6.0320202 Міжнародне право, 6.030203 Міжнародні економічні відносини, 6.030204 Міжнародна інформація, 6.030205 Країнознавство, 6.030206 Міжнародний бізнес

та спеціальностями 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, 292 Міжнародні економічні відносини, 293 Міжнародне право

Розробники: доц. Бик І. С., доц. Кам'янець В. М., ас. Рабош Г. М., ас. Толочко О. Я.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри іноземних мов факультету міжнародних відносин

Протокол № 6 від 30 серпня 2017 р.

Завідувач кафедрою _____ доц. І. С. Бик

Схвалено Вченою радою факультету міжнародних відносин

Протокол № 1 від 25 вересня 2017 р.

Голова _____ проф. М. З. Мальський

© Бик І. С., Кам'янець В. М., Рабош Г. М., Толочко О. Я., 2017

Витяг з навчальних планів

напрямів підготовки

**6.030201 Міжнародні відносини, 6.030202 Міжнародне право,
6.030203 Міжнародні економічні відносини, 6.030204 Міжнародна інформація,
6.030205 Країнознавство, 6.030206 Міжнародний бізнес**

та спеціальностей

**291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії,
292 Міжнародні економічні відносини,
293 Міжнародне право**

Теорія і практика перекладу

Форма навчання	Освітній ступінь	Курс	Семестр	Кредити	Загальний обсяг годин	Всього аудиторних годин	у тому числі (год.):			Самостійно робота (год.)	Залік (сем.)	Екзамен (сем.)
							Лекції	Лабораторні	Практичні			
Денна	Бакалавр	III	V	3	90	48	16		32	42		
			VI	3	90	64	16		48	26		+
		IV	VII	3	90	48			48	42		
			VIII	2	60	50			50	10		+
Разом				11	330	210	32		178	120		
Денна	Магістр	I	I	3		32			32	58		
			II	2		48			48	12	+	
Разом				5		80			80	70		

Мета та завдання курсу

Завданням курсу „Теорія і практика перекладу” на факультеті міжнародних відносин є вивчення закономірностей виникнення, розвитку і функціонування перекладу в суспільстві. Курс покликаний сформувати навички та вміння, необхідні перекладачу соціально-політичних текстів. Він також переслідує мету визначити особливості мистецтва перекладу, основні принципи та методи перекладацької роботи, вимоги, що висуваються до рівноцінного оригіналові перекладу. У процесі вивчення курсу теорії і практики перекладу студенти закріплюють свій загальноосвітній та культурний рівень і кругозір.

Курс теорії і практики перекладу вивчається на факультеті міжнародних відносин після дворічного вивчення студентами курсу першої іноземної мови (400 аудиторних годин) і ґрунтується на отриманих при цьому знаннях, а також на знаннях та практичних навичках, набутих у процесі вивчення практичного курсу ділової української мови. Кінцевою метою курсу є вироблення вміння та навичок у галузі практики перекладу, а також редагування та критики перекладу публіцистичних текстів.

Основною формою вивчення курсу теорії і практики перекладу є лекції та практичні заняття. Закріплення і практичне застосування теоретичних положень та практичних навичок відбувається під час виконання домашніх завдань, мовної практики та самостійної творчої роботи студентів. Курс завершується державним письмовим іспитом.

Основна мета вивчення курсу «Теорія і практика перекладу» на факультеті міжнародних відносин полягає у набутті студентами базових теоретичних знань з теорії перекладу, практичних навичок письмового перекладу спеціальної літератури у відповідній області, а також практичних навичок усного перекладу.

Завдання курсу «Теорія і практика перекладу» полягає у навчанні практичних навичок та прийомів перекладу, їх розвитку, поглибленні та удосконаленні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- ✓ основні перекладознавчі поняття та категорії.
- ✓ ключові поняття галузей мовознавства, що пов'язані з теорією та практикою перекладу.
- ✓ особливості процесу перекладу: стадії та моделі перекладу.
- ✓ перекладацькі трансформації та їх застосування у процесі перекладу.

вміти:

- ✓ проаналізувати текст оригіналу, виявити проблемні аспекти у його відтворенні цільовою мовою з урахуванням особливостей зіставлюваних мов та жанрової специфіки тексту.
- ✓ застосовувати дослівний переклад як проміжну стадію у процесі відтворення тексту цільовою мовою.
- ✓ застосовувати перекладацькі трансформації на різних мовних рівнях.
- ✓ здійснити редагування тексту перекладу, його прагматичну адаптацію.

Оцінювання знань студента

здійснюється за 100-бальною шкалою (для екзаменів і заліків).

- максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни, яка завершується екзаменом, становить за поточну успішність 50 балів, на екзамені – 50 балів;
- при оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Оцінка ECTS	Оцінка в балах	За національною шкалою		
		Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік	
A	90 – 100	5	Відмінно	Зараховано
B	81-89	4	Дуже добре	
C	71-80		Добре	
D	61-70	3	Задовільно	
E	51-60		Достатньо	

Протягом семестру проводиться не менше двох модулів або колоквиумів чи контрольних робіт або інших видів контролю.

Теми лекцій

Тема 1. Переклад як акт міжмовної комунікації. Теорія перекладу. Коротка історія перекладу. Роль перекладу в житті сучасного суспільства. Переклад як вид комунікації. Вимоги до перекладача. Предмет науки про переклад. Моделі перекладу. Загальна теорія перекладу.

Тема 2. Види перекладу. Принципи класифікації перекладу. Машинний переклад, його переваги і недоліки. Усний переклад: синхронний переклад і послідовний переклад. Письмовий переклад: художній переклад і спеціальний переклад. Спеціальні теорії перекладу.

Тема 3. Адекватність перекладу. Точність перекладу і адекватність перекладу. Способи та засоби досягнення адекватного перекладу. Роль контексту, ситуації та фонові інформації у досягненні адекватності перекладу. Дослівний переклад. Калькування. Буквальний переклад, види буквализмів.

Тема 4. Структура речень та порядок слів під час перекладу. Порядок слів у реченні в англійській та українській мовах. Роль порядку слів у досягненні адекватності перекладу. Розчленування речень, види розчленування. Об'єднання речень. Пропуски та додавання під час перекладу.

Тема 5. Типи відповідників під час перекладу. Словникові та okazіональні відповідники. Еквіваленти. Аналоги, синоніми та їх види. Описовий переклад. Контекстуальні заміни: конкретизація, узагальнення, логічний розвиток понять, антонімічний переклад, компенсація втрат. Транскодування: транскрипція і транслітерація.

Тема 6. Переклад інтернаціоналізмів. Визначення інтернаціоналізмів. Справжні інтернаціоналізмів та псевдоінтернаціоналізми. Класифікація

інтернаціоналізмів з погляду їхнього перекладу. "Фальшиві друзі перекладача".

Тема 7. Переклад реалій. Визначення та особливості реалій як одиниць перекладу. Класифікація реалій. Способи передання реалій: транскодування, калькування, семантичний неологізм, приблизний переклад, контекстуальний переклад. Чинники, що впливають на вибір способу передання реалій під час перекладу. Особливості передання явищ, які по-різному описані в мовах оригіналу і перекладу.

Тема 8. Передання власних імен та географічних назв під час перекладу. Способи передання власних імен та географічних назв під час перекладу. Транслітерація, стандарти транслітерації. Транскрипція. Змішане та адаптивне транскодування. Роль традиції у виборі способу передання власних імен та географічних назв у перекладі. Особливості передання деяких власних імен та географічних назв.

Тема 9. Переклад словосполучень. Сполучуваність слів. Вплив сполучуваності слів на переклад словосполучень. Вільні слвоосполучення. Особливості атрибутивних словосполучень в англійській мові. Переклад атрибутивних груп. Фразелогічні одиниці. Класифікація фразеологічних одиниць. Етапи перекладу фразеологізмів. Класифікація фразеологізмів з погляду перекладу. Особливості перекладу фразеологізмів.

Тема 10. Граматичні питання перекладу. Лексико-граматичні трансформації під час перекладу. Категорія числа. Категорія роду. Категорія особи. Категорія часу і виду. Категорія стану. Синтаксичні комплекси.

Теми практичних занять

V семестр

1. Предмет теорії перекладу. Сутність процесу перекладу як міжмовної комунікації, Переклад як трансформація. Ключові мовознавчі та перекладознавчі поняття. Види перекладу. Процес перекладу як об'єкт дослідження. Переклад та прагматика. Адекватний переклад і буквализм. Поняття адекватності. Перенесення слів із одного речення в інше. Зміна порядку слів при перекладі. Розбивання речень на частини і об'єднання речень при перекладі. Аналіз перекладів вправ і текстів.
2. Еквівалентність у перекладі. Рівні еквівалентності. Типи еквівалентів. Контекст та його типи». Поняття еквівалентності у перекладі. Рівні еквівалентності та типи еквівалентів. Контекст його види та роль у перекладі. Контекстуальний відповідник. Спеціальні прийоми досягнення адекватності. Адекватна заміна. Конкретизація понять. Антонімічний переклад. Введення і опускання слів при перекладі. Заміна однієї частини мови іншою. Аналіз перекладів вправ і текстів.
3. Прагматичні аспекти перекладу. Моделі перекладу. Перекладацькі трансформації.» Прагматична спрямованість перекладу. Поняття про прагматичну адаптацію тексту. «Стратегія меншого зла» у перекладі. Поняття

«моделі перекладу. «Ситуаційна» та «семантико-трансформаційна» моделі перекладу. Поняття про перекладацькі трансформації: лексичні (генералізація, конкретизація, антонімічний переклад, модуляція та граматичні: калькування, розчленування та об'єднання у перекладі). Аналіз перекладів вправ і текстів.

4. Особливості перекладу текстів, що належать до різних стилів та жанрів. Особливості та типи усного перекладу. Поняття про види перекладу та жанри тексту. Художній переклад його особливості та підвиди. Інформативний переклад та його підвиди (науково-технічний, публіцистичний, суспільно-політичний, переклад у сфері ЗМІ). Усний переклад його види та особливості. Послідовний та синхронний переклад. Аналіз перекладів вправ і текстів.
5. Лексичні проблеми перекладу. Передача реалій та власних назв, географічних термінів, назв компаній та періодики. Дослівний і описовий переклад. Передача титулів і звань. Переклад синонімів і антонімів. Аналіз перекладів вправ і текстів.

VI семестр

1. Переклад термінів, неологізмів, лексем-інтернаціоналізмів. Переклад аббревіатур. Транскрипція і транслітерація, калькування, описовий переклад його особливості. Термін, його визначення. Особливості перекладу термінів та аббревіатур. Аналіз перекладів вправ і текстів.
2. «Фальшиві друзі перекладача» як проблема перекладу. Поняття про омоніми. Міжмовні омоніми та псевдоінтернаціоналізми. Семантичний, стилістичний та прагматичний чинники сполучуваності у перекладі псевдоінтернаціоналізмів. Аналіз перекладів вправ і текстів.
3. Особливості перекладу полісемантичних слів. Роль мікро- та макроконтексту. Моносемантичні та полісемантичні мовні одиниці. Контекст та його типи. Залежність перекладного відповідника від контексту та сполучуваності слів. Аналіз перекладів вправ і текстів.
4. Безеквівалентна лексика як проблема перекладу. Визначення реалії. Типи та особливості реалій. Способи передачі реалій цільовою мовою: транслітерування, транскрипція, створення семантичного неологізму, контекстуальний відповідник, приблизний відповідник. Аналіз перекладів вправ і текстів.
5. Особливості відтворення функцій артиклів у німецько-українському перекладі. Аналіз перекладів вправ і текстів.
6. Переклад складних термінів та багатокомпонентних іменникових груп. Аналіз перекладів вправ і текстів.
7. Переклад фразеологічних одиниць та вільних словосполучень. Аналіз перекладів вправ і текстів.
8. Багатозначність слів. Розкриття значення слова. Врахування поєднуваності слів при перекладі. Аналіз перекладів вправ і текстів.
9. Відмінності у системах часових форм дієслова німецької та української мов та їх врахування у перекладі. Відмінності у частотності та функціонуванні пасивного стану в німецькій та українській мовах. Способи перекладу німецьких пасивних конструкцій українською мовою. Типи та характер порядку слів у реченні у зіставлюваних мовах. Відмінності у функціонуванні порядку слів у реченні та важливість їх врахування у перекладі. Переклад

пасивних конструкцій. Конструкція *sein + Partizip II*. Інфінітивні конструкції з *haben* і з *sein*. Способи перекладу *Passiv-Paraphrasen*. Аналіз перекладів вправ і текстів.

10. Поняття модальності. Переклад модальних речень із сполучниками *indem, wobei, ohne dass, dadurch dass* та дієприслівникових зворотів. Модальні частки *aber; bloß, ja, nur; eben, halt; mal, nun mal; wohl, doch wohl, schon; denn, denn eigentlich* та способи їх перекладу. Аналіз перекладів вправ і текстів.
11. Модальні дієслова: їх семантика та функціонування у граматичній системі німецької мови. Значущість модальних дієслів у семантичній структурі речення та тексту. Особливості перекладу синтаксичних конструкцій з модальними дієсловами. Модальні дієслова у сполученні з *Infinitiv I i Infinitiv II Aktiv i Passiv* для вираження припущення або сумніву. *Futurum I i Futurum II Aktiv i Passiv* для вираження ймовірності або припущення. *Perfekt i Plusquamperfekt* модальних дієслів та дієслова *lassen* у поєднанні з *Infinitiv I Aktiv i Passiv*. Аналіз перекладів вправ і текстів.

VII семестр

1. Особливості перекладу еквівалентних граматичних форм: інфінітиви, часові форми. конструкції у пасивному стані, порядок слів у реченні. Аналіз перекладів вправ і текстів.
2. Особливості перекладу еквівалентних граматичних форм: інфінітиви, часові форми. конструкції у пасивному стані, порядок слів у реченні. Аналіз перекладів вправ і текстів.
3. Синтаксичні трансформації у перекладі. Необхідність та вагомість синтаксичних трансформацій у перекладі. *Partizip I i II* у функції означення. Особливості перекладу. *Partizipiale Konstruktionen* та способи їх перекладу. Аналіз перекладів вправ і текстів.
4. Переклад підрядних допустових речень. Дієслово *mögen* з *Infinitiv I i II* у допустових підрядних реченнях. Підрядні допустові речення зі сполучниками *wenn auch (immer), wo auch (immer), wohin auch (immer)* тощо. Аналіз перекладів вправ і текстів.
5. Переклад складнопідрядних речень. Особливості перекладу умовних підрядних речень. Безсполучникові умовні підрядні речення (реальні та нереальні). Дієслово *sollen* в *Präteritum Konjunktiv* для вираження рекомендацій, поради тощо; особливе значення дієслова *sollen* в умовних підрядних реченнях. Аналіз перекладів вправ і текстів.
6. Переклад речень із непрямомою мовою в *Konjunktiv. Konjunktiv Präsens* дієслова *sein + Partizip II* для вираження спонування. Займенник *man* + *Konjunktiv Präsens. Konjunktiv Präsens* для вираження здійсненого бажання. Аналіз перекладів вправ і текстів.
7. Переклад стилістично маркованих мовних одиниць. Стилї мови та їх особливості. Стилїстична маркованість як особлива ознака мовних одиниць. Поняття про семантичну структуру слова: денотативне та конотативне значення. Функціонування мовних одиниць у текстах, що належать до різних стилів. Особливості перекладу стилістично-маркованих мовних одиниць. Аналіз перекладів вправ і текстів.

8. Особливості відтворення тропів (зображально-виражальних засобів) у перекладі. Тропи та їх функції у тексті. Категорії стилістики лексичного та семасіологічного характеру: епітет, метафора, метонімія порівняння. Засоби синтаксичної стилістики: повтор, інверсія, еліптичні та номінативні речення. Важливість та особливості їх відтворення у перекладі. Аналіз перекладів вправ і текстів.
9. Лінгвістика тексту та переклад. Прагматична адаптація тексту. Основні категорії лінгвістики тексту. Рівні тексту. Типи інформації в тексті. Семантичний простір тексту. Когерентність. Когезія. Комунікативне членування тексту. Модальність тексту. Прагматична адаптація та редагування тексту перекладу: причини та чинники. Аналіз перекладів вправ і текстів.
10. Практикум перекладу текстів зі спеціальності.

VIII семестр

1. Практикум двостороннього письмового перекладу текстів зі спеціальності.
2. Усний (послідовний) переклад текстів зі спеціальності.

Рекомендована література

Основна

1. Бик І. С. Основи перекладу для студентів факультетів міжнародних відносин : навч. Посібник / І. С. Бик. – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2014.
2. Іовенко О. С., Нічка І. Р. Deutsch nach Protokoll. Посібник з лексики та граматики для студентів факультетів міжнародних відносин / О. С. Іовенко, І. Р. Нічка. – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2012.
3. Кам'янець В. Дипломатія німецькою. Посібник з лексики для студентів факультетів міжнародних відносин / Володимир Кам'янець. – Львів : ВНТЛ-Класика, 2009.
4. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Теорія і практика перекладу / Т. Р. Кияк, А. М. Науменко, О. Д. Огуй. – Вінниця : Нова книга, 2006.
5. Лесечко Б. В. Німецька мова у сфері державного управління (опорний конспект дистанційного курсу) : Навчальний посібник / Лесечко Б. В. – К. : Центр навчальної літератури, 2004.
6. Мірам Г. Е., Дайнеко В. В., Тарануха Л. А., Грищенко М. В., Гон О. М. Основи перекладу : Курс лекцій; Навчальний посібник / Г. Е. Мірам, В. В. Дайнеко, Л. А. Тарануха, М. В. Грищенко, О. М. Гон. – Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2002
7. Назаркевич Х. Я. Основи перекладознавства = Grundkurs Translatologie : в 2 ч. Ч. 1 : Теоретичний курс : навч. посібник / Христина Назаркевич. – Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2010.
8. Німецько-український словник гуманітарних наук / за ред. Вахтанга Кебуладзе. – К. : Дух і літера, 2009.

9. Тимошук Н. П., Жовківський А. М., Зінченко І. В. Право і юстиція Німеччини: фахові тексти та кримінальні історії / Н. П. Тимошук, А. М. Жовківський, І. В. Зінченко. – Чернівці : Чернівецький державний університет, 1999.
10. Achilles U., Klaus D., Pleines W. Marktplatz. Deutsche Sprache in der Wirtschaft. Mit Texten und Übungen für Selbststudium und Unterricht / Ulrich Achilles, Dieter Klaus, Wolfgang Pleines. – Köln : Labonte, Büro für Verlagsmarketing, 1998.
11. Buntrock G., Bonnafous J., Kopylowa G. Konferenzsprache / G. Buntrock, J. Bonnafous, G. Kopylowa. – Leipzig : Enzyklopädie Verlag, 1983.
12. Kapp V. Übersetzer und Dolmetscher / V. Kapp. – Tübingen : A. Francke Verlag, 1991.

Додаткова

1. Архипов А. Ф. Самоучитель перевода с немецкого языка на русский / А. Ф. Архипов. – М. : Высшая школа, 1998.
2. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе / С. Влахов, С. Флорин. – М. : Высшая школа, 1986
3. Гофман Е. А., Куриленко П. Н. Синхронный перевод / Е. А. Гофман, П. Н. Куриленко. – М. : Высшая школа, 1987.
4. Комиссаров В. Н. Теория перевода / В. Н. Комиссаров. – М. : Высшая школа, 1990.
5. Комиссаров В. Н. Слово о переводе. (Очерк лингвистического учения о переводе) / В. Н. Комиссаров. – М. : Международные отношения.
6. Копанев П. И., Беер Ф. Теория и практика письменного перевода. Перевод с немецкого языка на русский / П. И. Копанев, Ф. Беер. – Минск : Вышэйшая школа, 1986.
7. Латышев Л. К. Перевод: проблемы теории, практики и методики преподавания / Л. К. Латышев. – М. : Просвещение, 1988.
8. Латышев Л. К. Технология перевода. Уч. пос. по подготовке переводчиков (с нем. яз.) / Латышев Л. К. – М. : НВИ-ТЕЗАУРУС, 2001.
9. Миньяр-Белоручев Р. К. Методика обучения переводу на слух / Р. К. Миньяр-Белоручев. – М. : Изд-во ИМО, 1959
10. Миньяр-Белоручев Р. К. Общая теория перевода и устный перевод / Р. К. Миньяр-Белоручев. – М. : Воениздат, 1980
11. Миньяр-Белоручев Р. К. Последовательный перевод. Теория и методы обучения / Р. К. Миньяр-Белоручев. – М. : Воениздат, 1969
12. Миньяр-Белоручев Р. К. Пособие по устному переводу (Записи в последовательном переводе) / Р. К. Миньяр-Белоручев. – М. : "Высшая школа", 1969
13. Мирам Г. Э. Профессия: переводчик / Г. Э. Мирам. – Киев : Ника-Центр Эльга, 2000
14. Найдов Б. П. Modalität des deutschen Satzes in Sprechübungen mit dem Tonbandgerät / Б. П. Найдов. – К. : Київський державний університет імені Тараса Шевченка, 1968.
15. Розанова З. Е. Пособие по переводу с немецкого на русский язык / З. Е. Розанова. – М. : Изд-во литературы на иностранных языках, 1961.
16. Сазонова Е. М. Пособие по переводу с русского языка на немецкий / Е. М. Сазонова. – М. : Высшая школа, 1980.
17. Сухенко К. М. Лексичні проблеми перекладу / К. М. Сухенко. – К. : Вид-во Київського університету, 1972

18. Томсон Г. В. Немецкий язык. Курс юридического перевода. Гражданское и торговое право / Г. В. Томсон. – М. : Восток –Запад, 2004.
19. Федоров А. В. Основы общей теории перевода / А. В. Федоров. – М. : Высшая школа, 1983.
20. Hering A., Matussek M. Geschäftskommunikation / A. Hering, M. Matussek. – Ismaning : Max Hueber Verlag, 1996.

Інформаційні ресурси

Актуальна преса, інтернет, телебачення